

Karl Jaspers

23. 2. 1883 - 26. 2. 1969¹ [1969]

Po třech semestrech studia práv přešel² na medicínu a specializoval se³ na psychiatrii; značný ohlas vzbudila⁴ jeho *Všeobecná psychopatologie* (1913). Pro vnější překážky se habilitoval⁵ u Windelbanda na filosofické fakultě; tak přešel⁶ z lékařského světa do světa filosofie. Už následující kniha *Psychologie světonázorů* (1919) svědčí o postupném přechylování jeho zájmů; počátky tohoto přesunu lze datovat nejspíš rokem 1913, kdy Jaspers objevil⁷ v Kierkegaardovi spřízněného myslitele a kdy si při psaní *Psychologie světonázorů* ujasnil,⁸ co je úkolem filosofie. Řádná profesura (1922) znamenala⁹ definitivní volbu filosofie jako duchovního zaměření a životního povolání.

Téměř deset let trvala¹⁰ intenzivní Jaspersova práce na novém rozvrhu a uchopení filosofických témat; zatímco ve dvacátých letech vyšla¹¹ velká díla dialektické teologie a první rozhodující práce filosofů existence, Jaspers vršil¹² rukopisný materiál, aby konečně na závěr roku 1931 předložil veřejnosti velkou třísvazkovou *Filosofii* a zároveň malý spisek *Duchovní situace doby*. V té době se však v Německu schylovalo ke katastrofě. Jaspers celým založením stál filosoficky i politicky napříč tomu, co přicházelo. Ještě v roce 1933 byl vyloučen z účasti na správě univerzity a 1937 zbaven vůbec profesury; od r. 1938 nesměl publikovat. Vzdálen veřejného působení nepřestával pracovat, pochopitelně v prohlubující se distanci od vnitřní německé situace. Po porážce Německa vydal¹³ hned *Otázku viny* (1946), první díl *Filosofické logiky*, nazvaný *O pravdě* (1947), práci *O počátku a cíli dějin* (1948) atd. V roce 1966¹⁴ dokázal znovu uvést do varu veřejné mínění v Německu i mimo Německo, když ve svých třiaosmdesáti¹⁵ letech vydal ostrou kritiku s provokativním názvem *Kam se žene Spolková republika?*

¹ V 1. vydání *Otázky viny* z r. 1969 vyšel medailonek pod názvem Karl Jaspers 23. 2. 1883 a ve 2. vydání z r. 1991 jako Karl Jaspers (1883–1969).

² V 1. a 2. vyd. „přechází“.

³ V 1. a 2. vyd. „specializuje se“.

⁴ V 1. a 2. vyd. „budí“.

⁵ V 1. a 2. vyd. „se habilituje“.

⁶ V 1. a 2. vyd. „přechází“.

⁷ V 1. a 2. vyd. „objevuje“.

⁸ V 1. a 2. vyd. „ujasňuje“.

⁹ V 1. a 2. vyd. „znamená“.

¹⁰ V 1. a 2. vyd. „trvá“.

¹¹ V 1. a 2. vyd. „vycházejí“.

¹² V 1. a 2. vyd. „vrší“.

¹³ V 1. a 2. vyd. „vydává“.

¹⁴ V 1. vyd. „Před třemi lety“.

¹⁵ V 1. a 2. vyd. „83“.

Pro Jasperse je lidská existence možná jen na základě vykročení z imanence, jako překročení, transcendování všeho nepochybného a faktického; takové překročení se však otvírá pouze absolutní odvaze dějinného rozhodnutí, které za nás nemůže učinit nikdo jiný. Člověk existuje podle Jasperse, jen pokud se ve vlastní spontánnosti rozhoduje uznat transcendenci (což je jen jiné jméno pro Boha) za pravý základ sebe sama. Jaspers proto bývá jmenován jako jeden z čelných představitelů teistické¹⁶ skupiny filosofů existence; o křesťanskost jeho myšlení jsou však vedeny spory, zejména pro rezoltní Jaspersovo odmítnutí myšlenky zjevení. Tady sluší uvést především malý spisek *Filosofická víra* z r. 1948 a rozsáhlé dílo *Filosofická víra ve vztahu ke zjevení* z r. 1962. Vedle systematických spisů, k nimž náleží ještě *Rozum a existence* (1935) aj., se Jaspers hojně zabýval postavami myslitelů i umělců, jako např. Maxem Weberem, Strindbergem a van Goghem, Nietzsche, Descartem, Leonardem a Schellingem.

¹⁶ V 1. a 2. vyd. „theistické“.